

Békésy György, Gábor Dénes és Julesz Béla elbűvölő megfjtései az információ kódolásának rejtvényére vonatkozóan

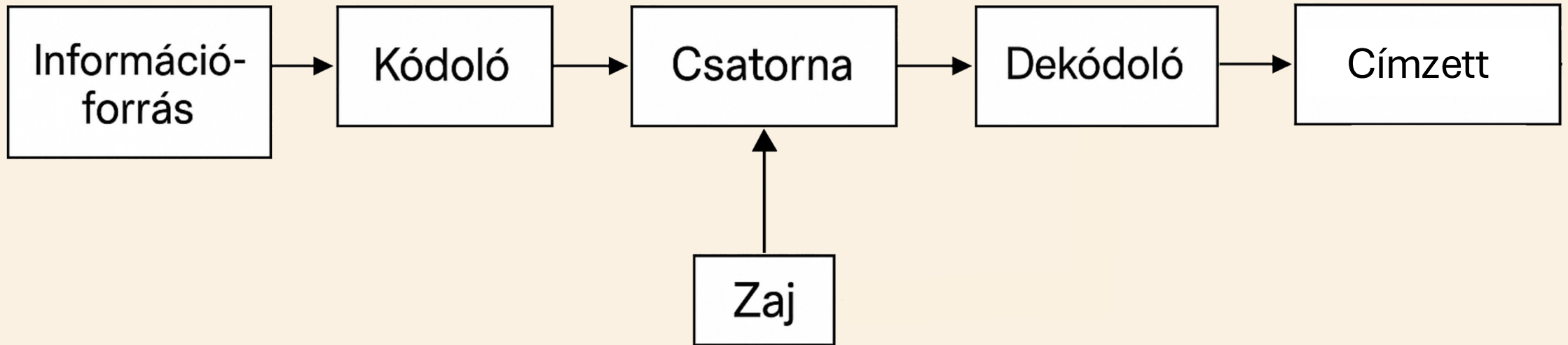
Kovács Ilona¹ és Winkler István²

¹egyetemi tanár, ELTE, PPK, Pszichológiai Intézet

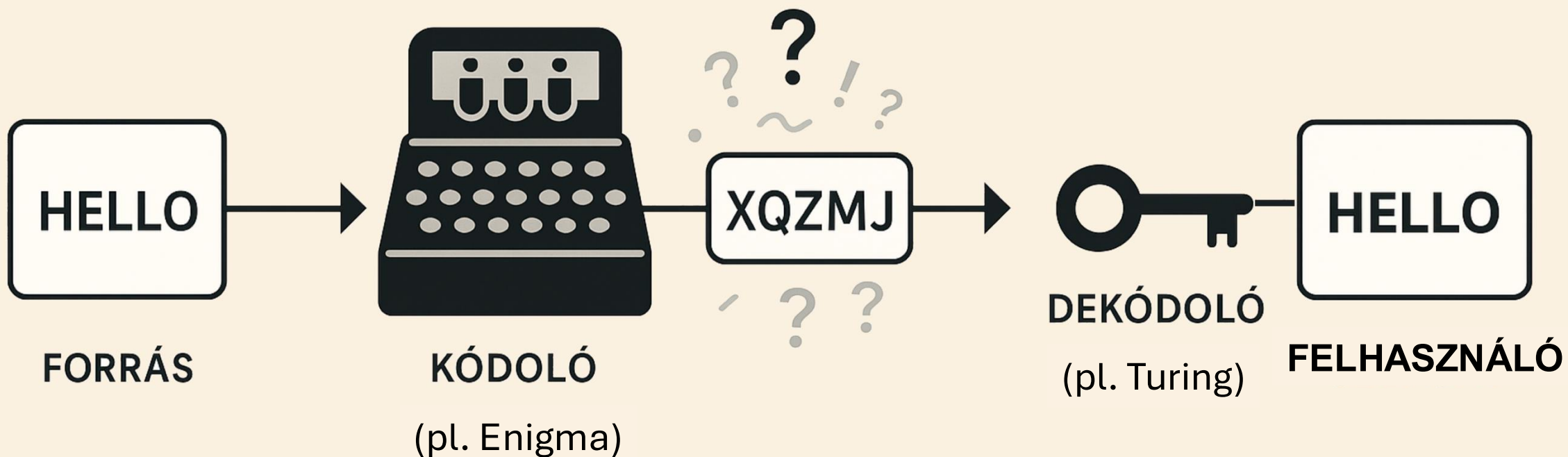
²tudományos tanácsadó, HUN-REN TTK, Kognitív Idegtudományi és
Pszichológiai Intézet

2025. október 9.

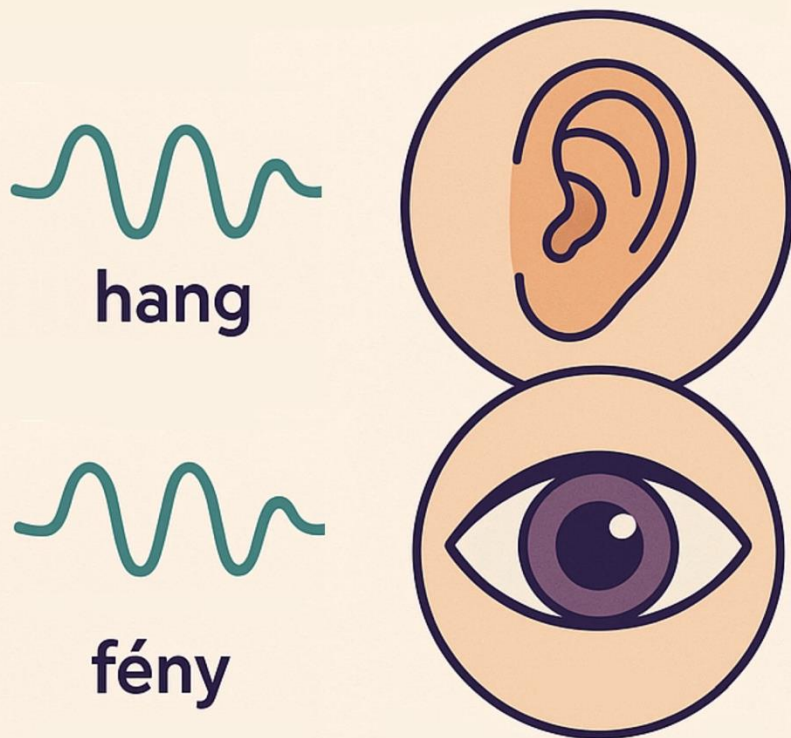
Mi az információ kódolása?

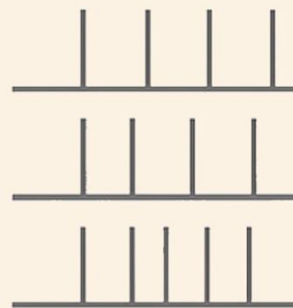
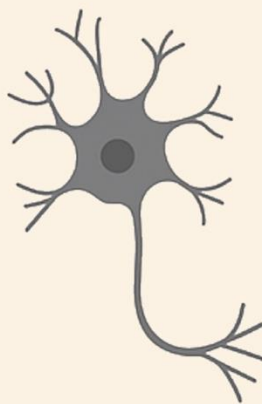
Miért rejtvény az információ kódolása?

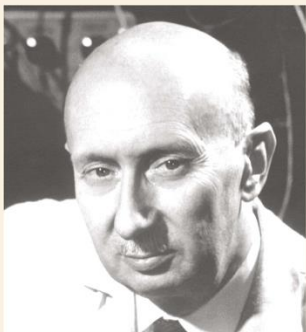

Miért rejtvény az információ kódolása?

Neurális kód

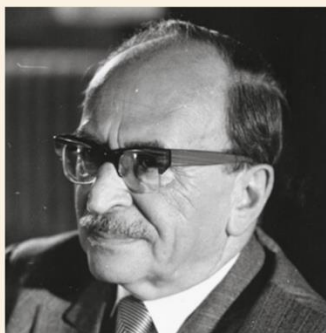

Békesy György (1899 – 1972)

az MTA tagja **1939**

Fiziológiai és Orvostudományi Nobel-díj 1961

Gábor Dénes (1900 – 1979)

az MTA tiszteleti tagja **1964**

Fizikai Nobel-díj 1971

Julesz Béla (1928 – 2003)

az MTA tiszteleti tagja **1983**

MacArthur “génusz” díj 1983

Békésy György (1899 – 1972)

az MTA tagja 1939 -1949

Fiziológiai és Orvostudományi Nobel-díj 1961
a belső fül ingerlésének fizikai mechanizmusával
kapcsolatos felfedezéseiért

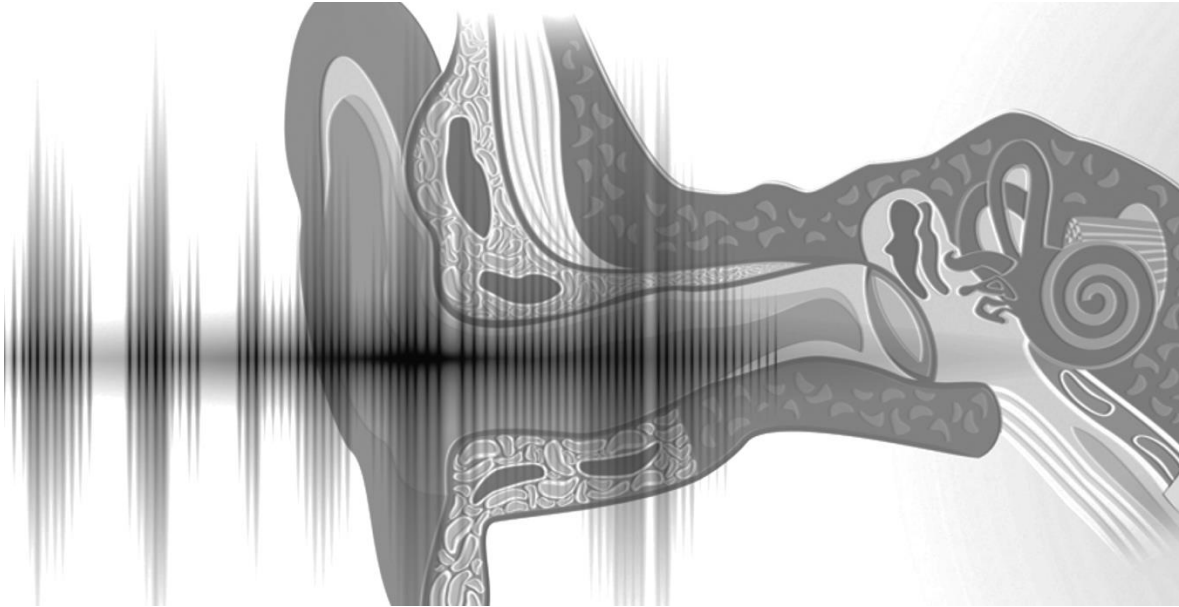
Dr. György Békésy

Békésy György (*Georg von Békésy*)

- Posta Kísérleti Állomás 1924 - 1948
- Pázmány Péter Egyetem 1940 -1948
- Karolinska Institute 1946 -1947
- Harvard Egyetem 1947 -1966
- Hawaii Egyetem 1966 - 1972

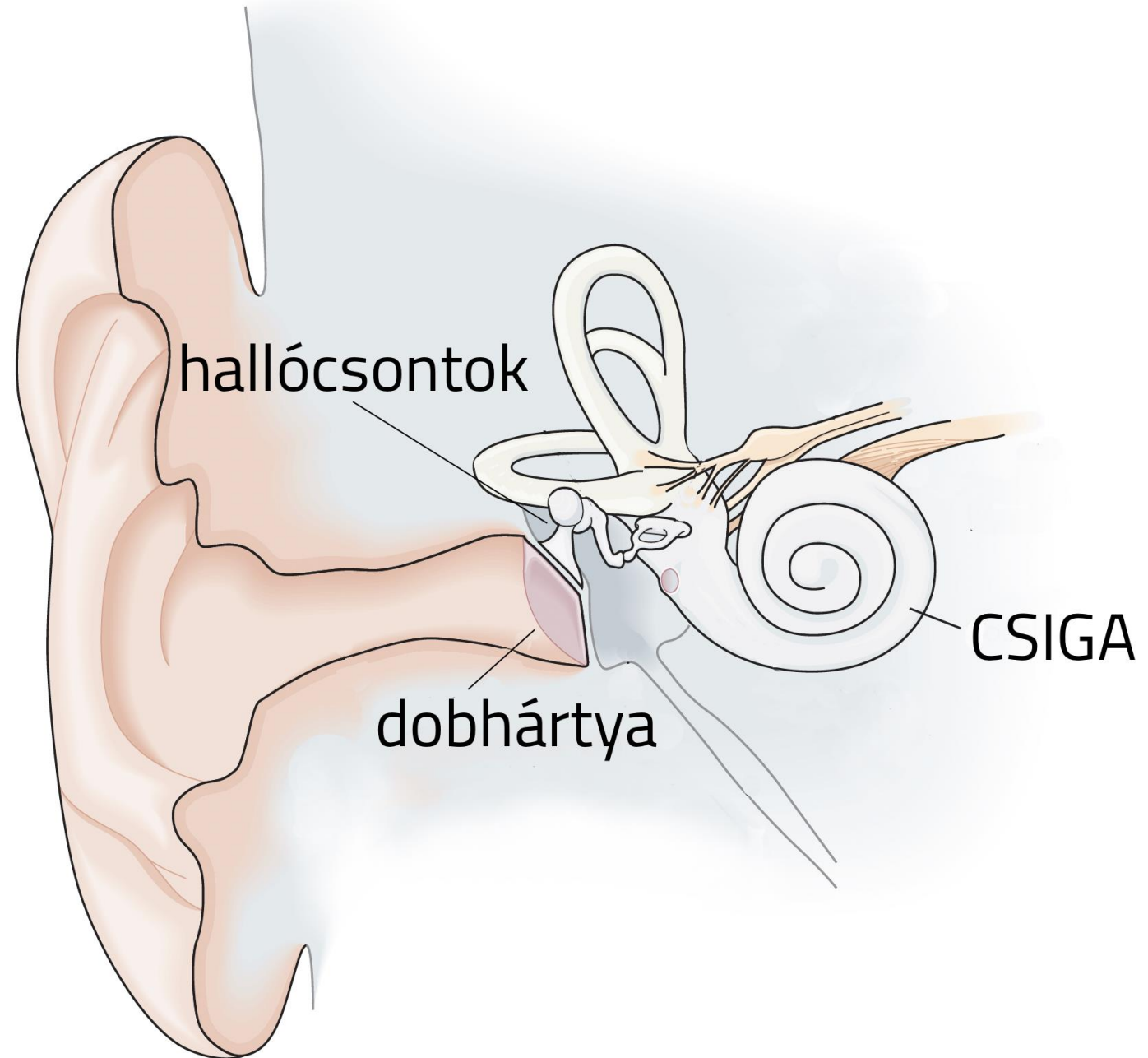
hallás

- Komplex hanghullámok
- Lebonthatók egyszerű hullámokra
- A hallás ezen hullámok energiájának idegi jelekké kódolásán alapszik

belső fül

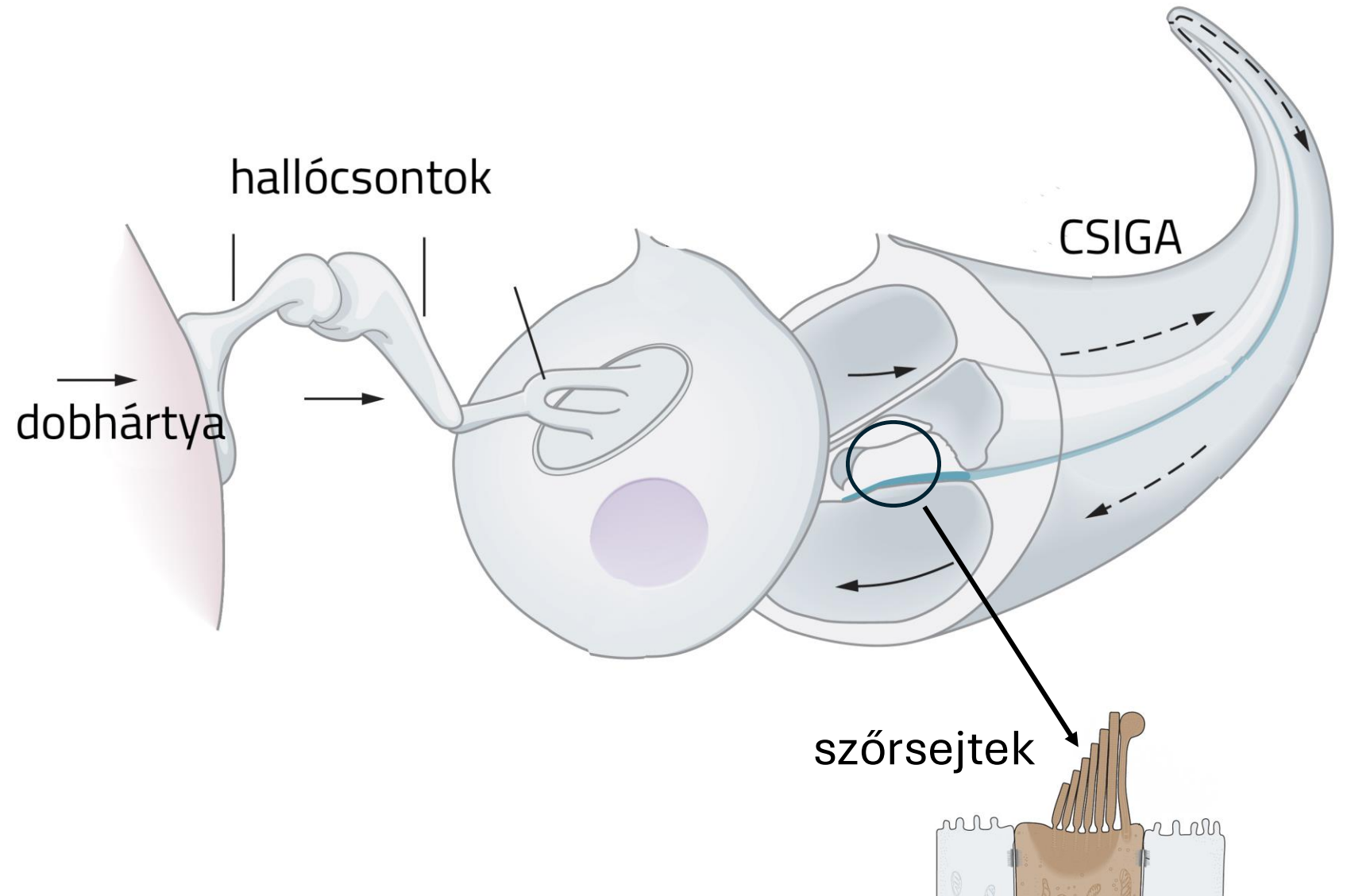
- A dobhártya és a hallócsontok közvetítik a jelet
- A kódolás a belső fülben lévő csigában történik

kérdés

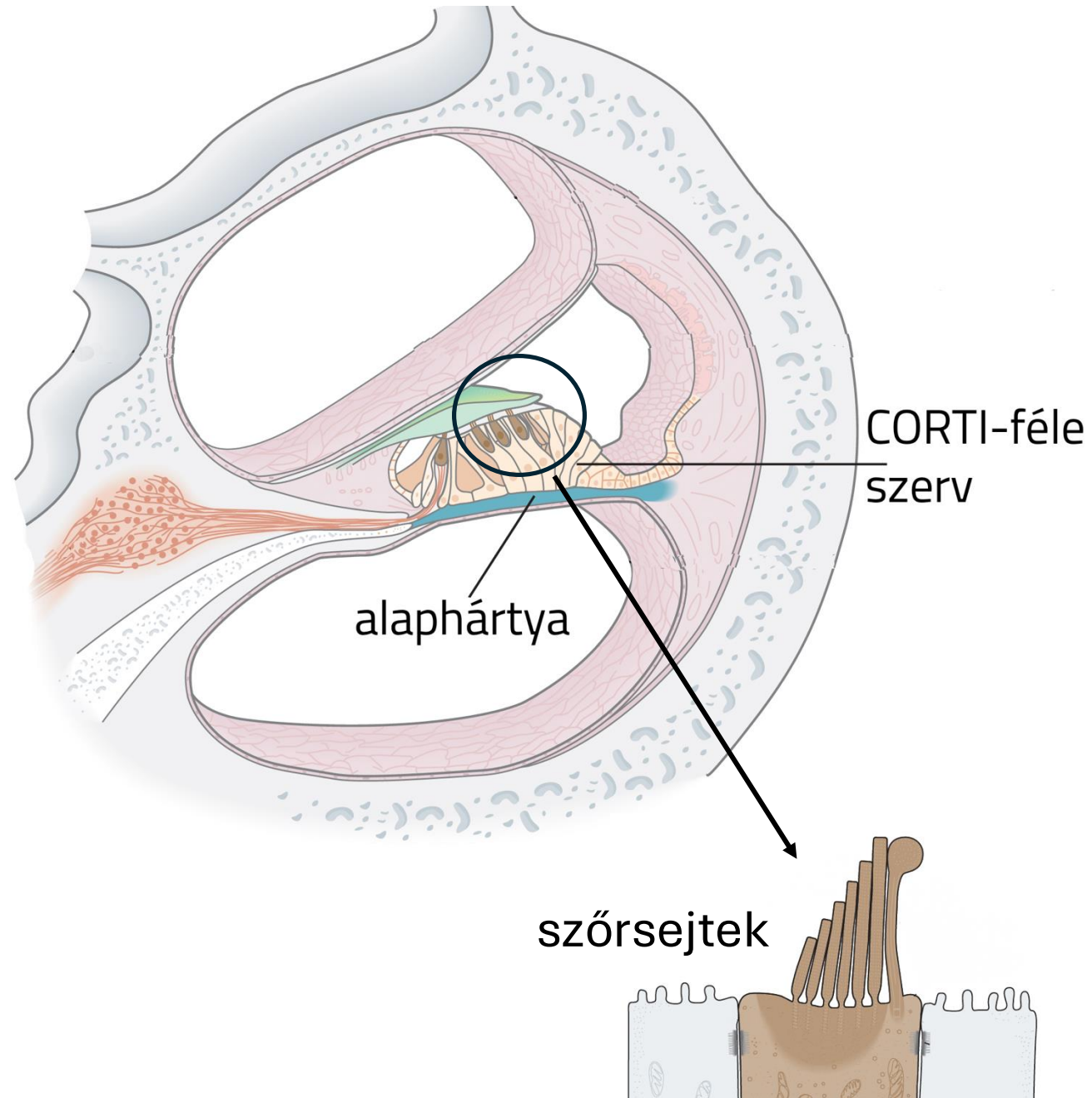
Hogyan kódolódik a hangfrekvencia?

- Frekvencia?
- Hely?

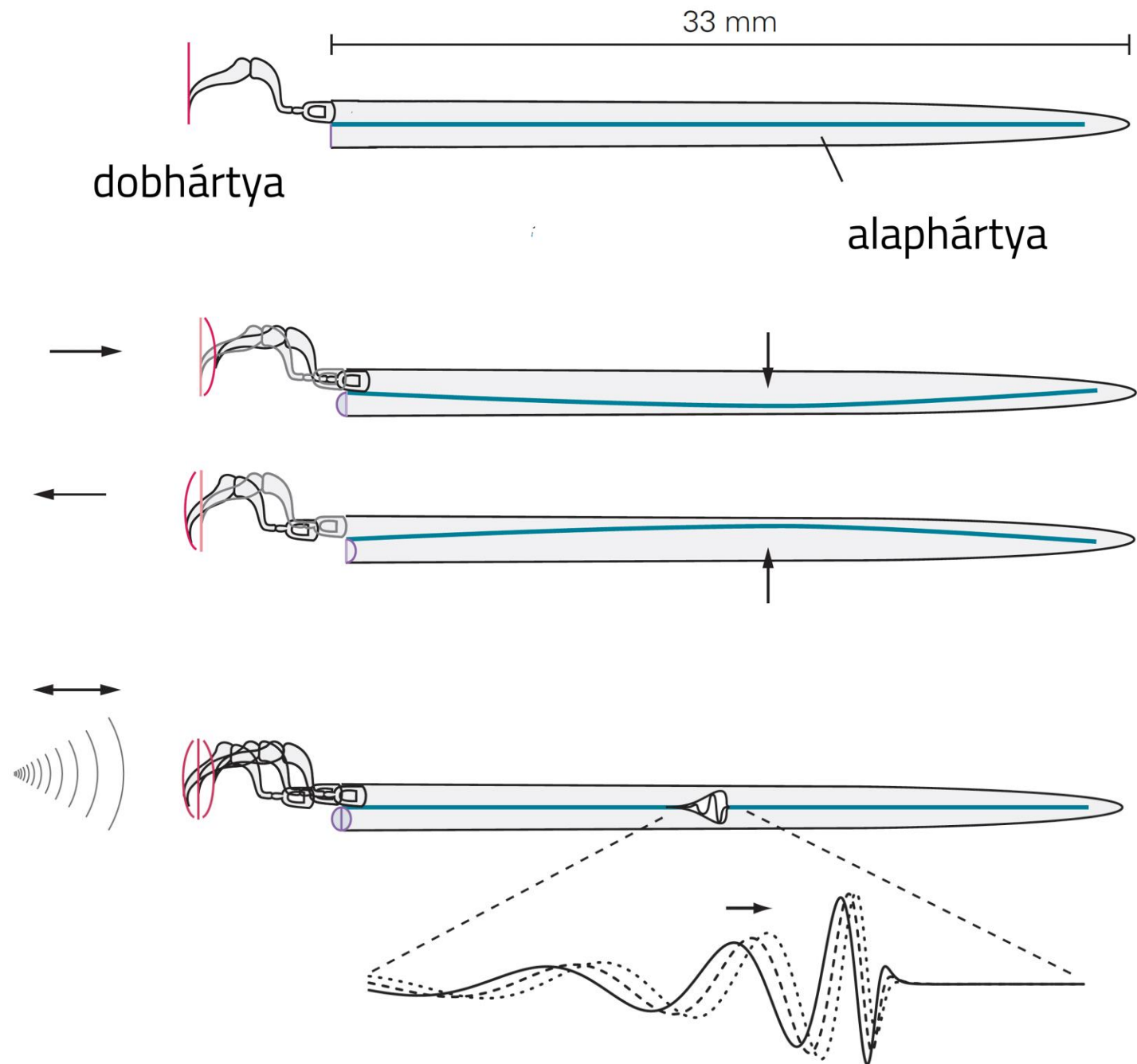
Corti-féle szerv

- 1851 – Corti-féle szerv
- 1863 – Helmholtz hely-elmélete
- 1928 – Békésy utazóhullámai

Utazóhullámok

az alaphártya mechanikai tulajdonságai okozzák az utazóhullámokat

Békésy György

az alaphártya a
hangfrekvencia
mechanikus elemzője

alacsony
frekvencia

100 Hz

közepes
frekvencia

1000 Hz

magas
frekvencia

10,000 Hz

komplex
hang

Békésy György

hozzájárulása a
pszichológia
tudományágához:

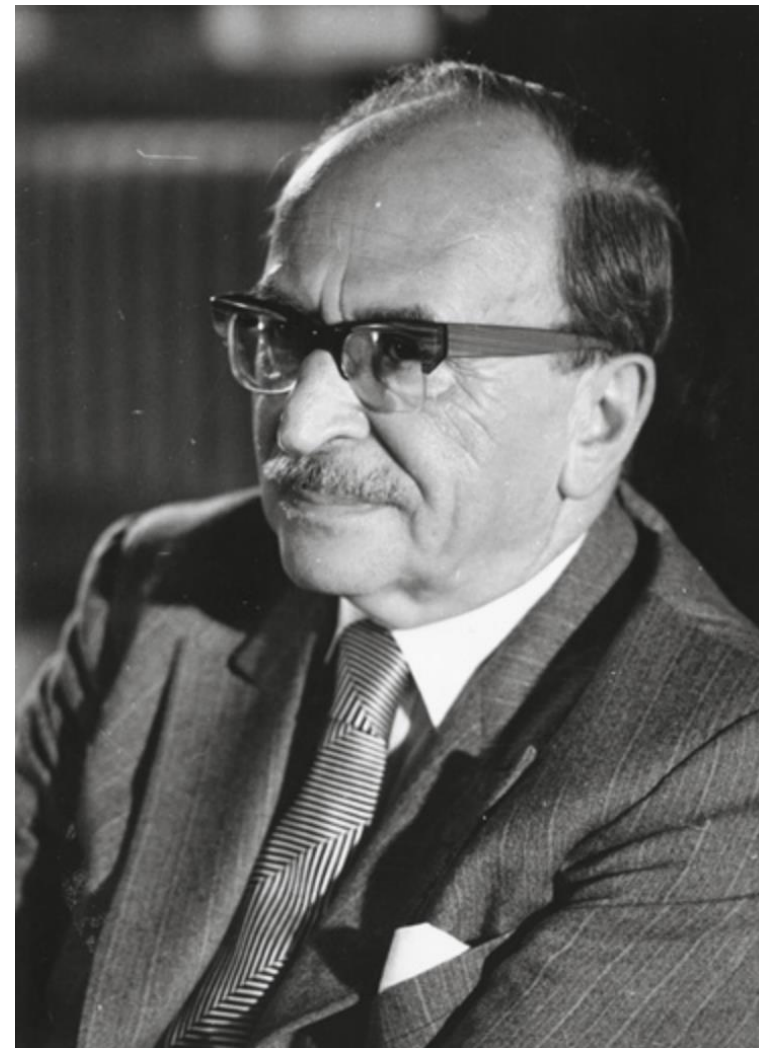
- A percepció fiziológiai alapjai
- Híd a pszichofizika és pszichofiziológia között
- A pszichoakusztika alapjai
- A kísérleti szemlélet erősítése
- A természettudományos alapok megteremtése

Gábor Dénes (1900 – 1979)

az MTA tiszteleti tagja 1964

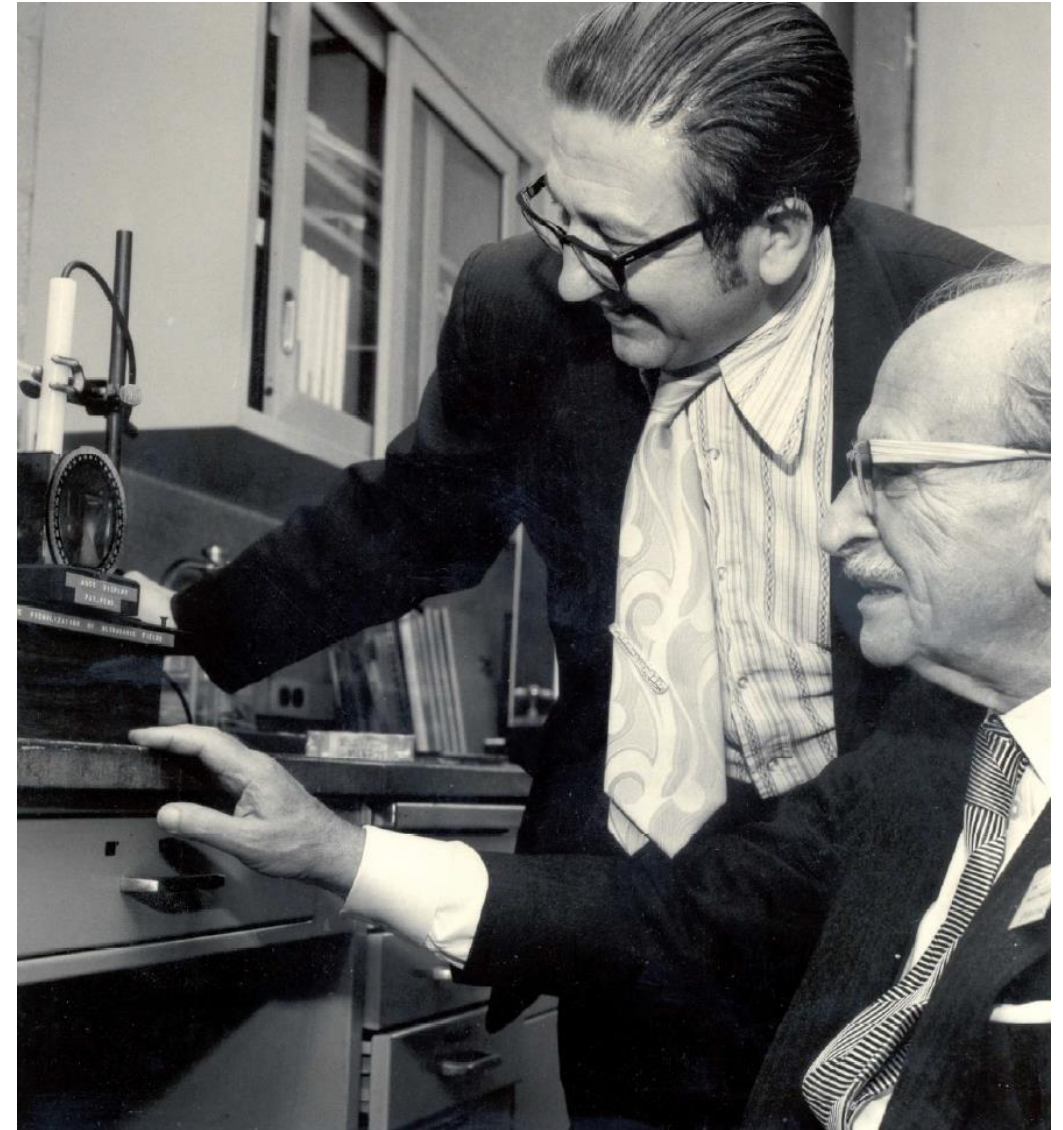
Fizikai Nobel-díj 1971

a holografikus módszer feltalálásáért és a
kifejlesztéséhez való hozzájárulásáért

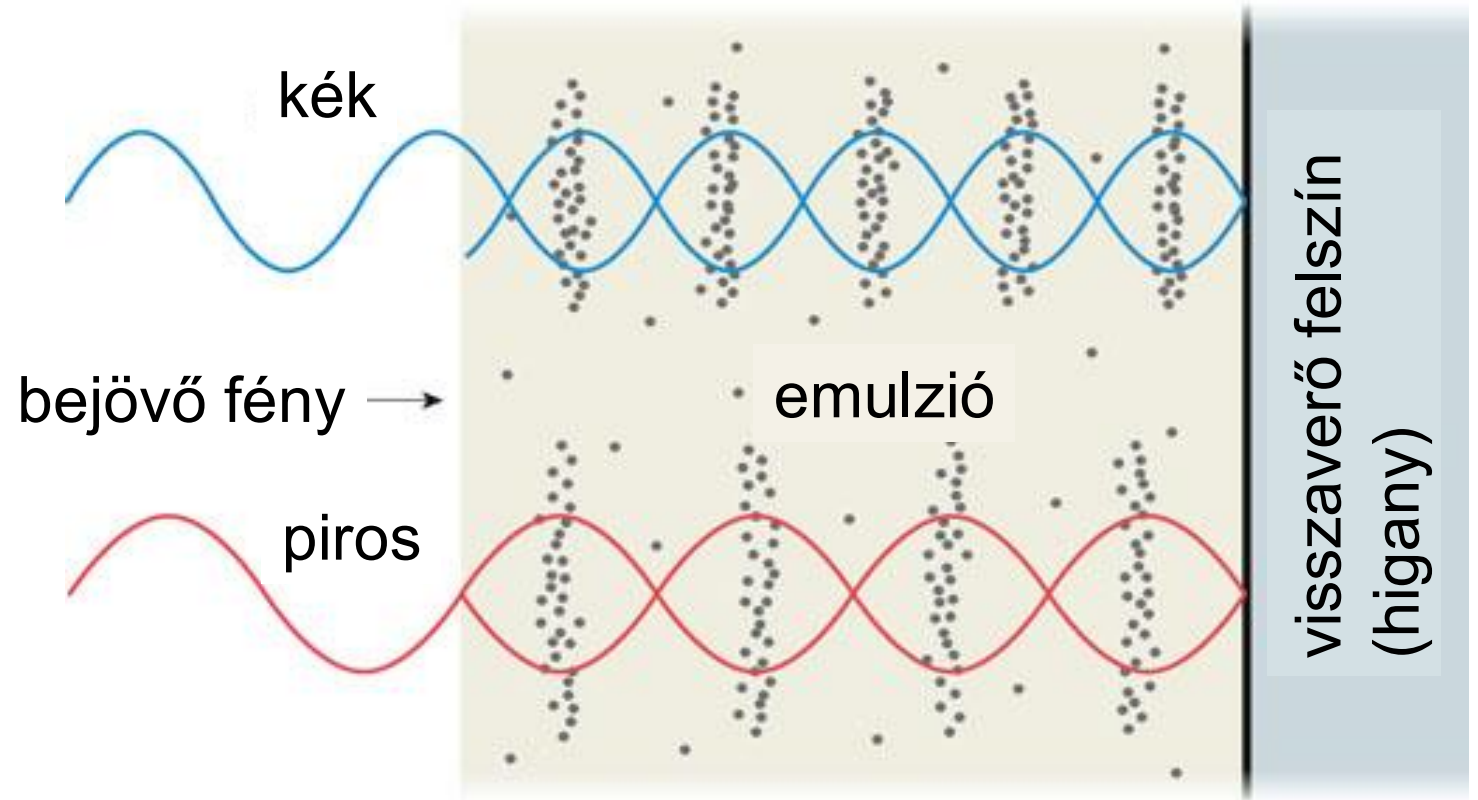
Gábor Dénes (*Dennis Gabor*)

- Siemens 1927 - 1933
- Egyesült Izzó 1933 - 1934
- Thomson-Houston Társaság 1934 - 1948
- Imperial College London 1948 - 1967

fizikai optika

- Gabriel Lippmann 1890
- Fizikai Nobel-díj 1908

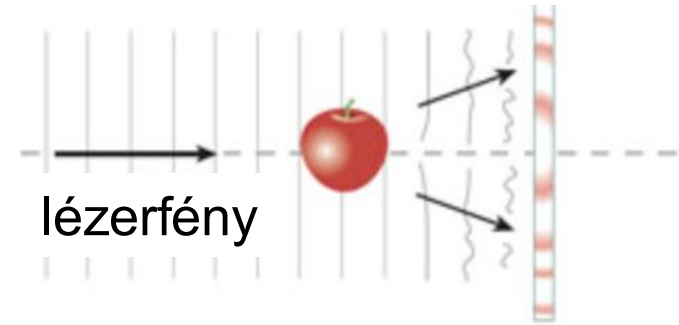

holográfia

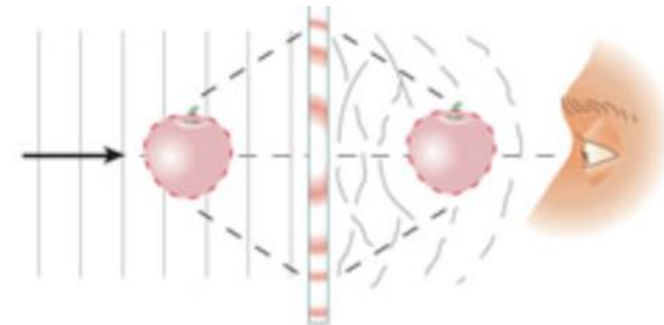
- elektron holográfia 1948 (Gabor)
- lézer 1962 (Denisyuk, Lieth, Upatnieks)
- optikai holográfia

hologram felvétel

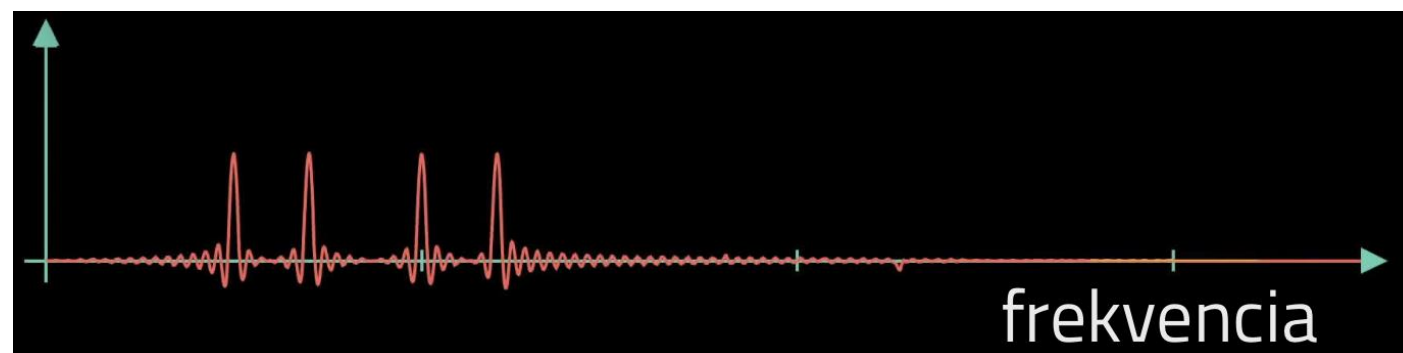
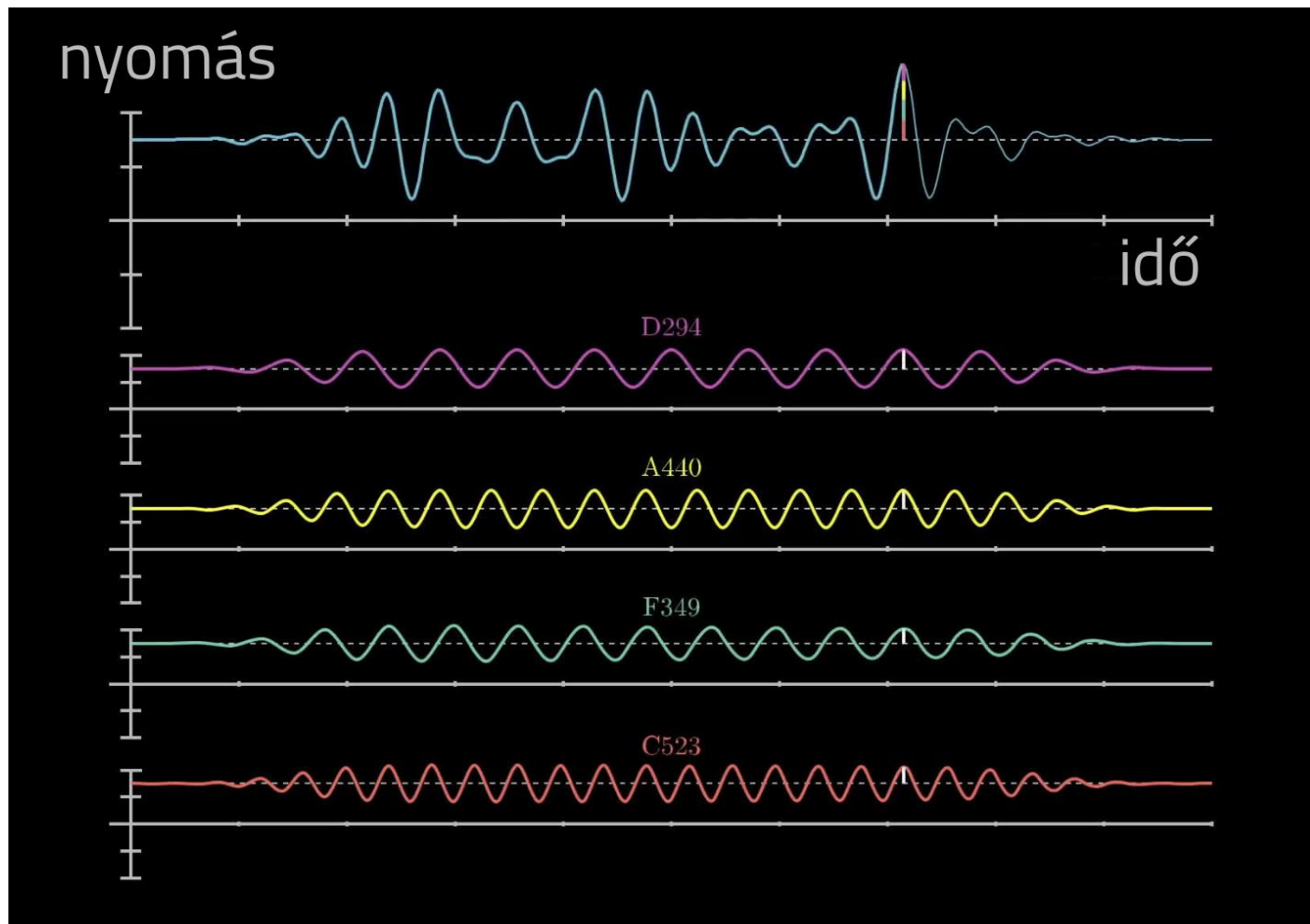

hologram rekonstrukció

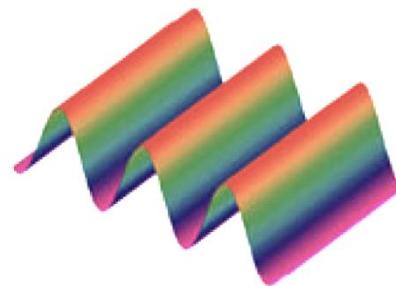
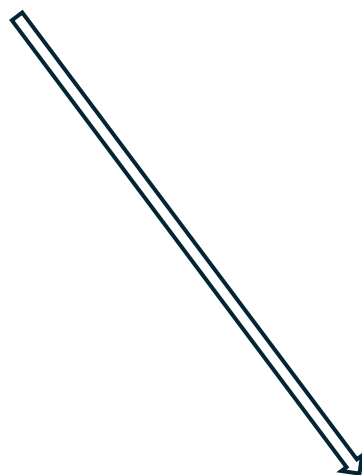
Fourier elemzés

- hanghullámok

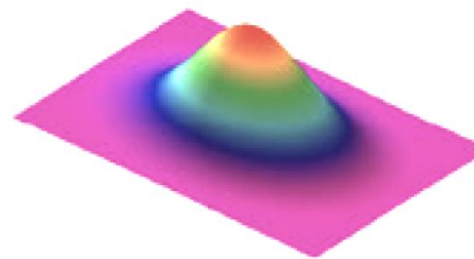

Gábor hullám(ocska)

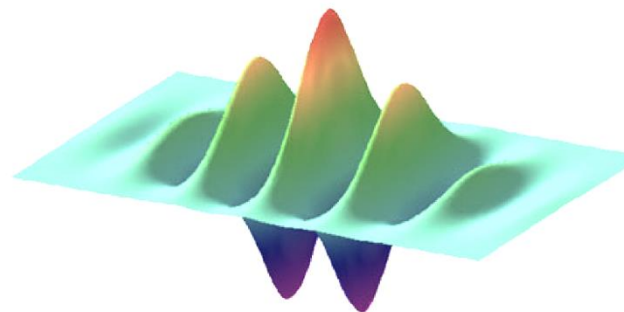
- "wavelet" 1946

pontos frekvencia

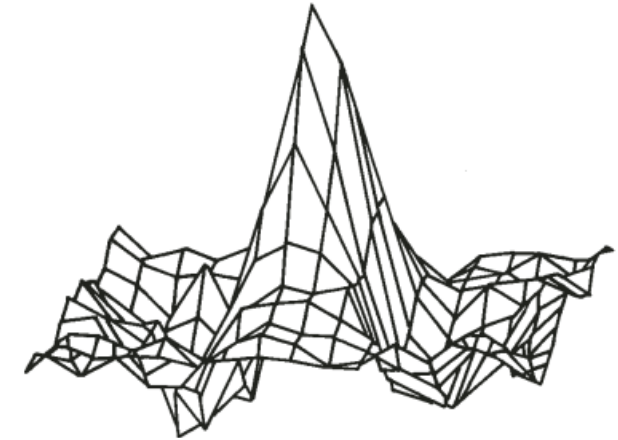
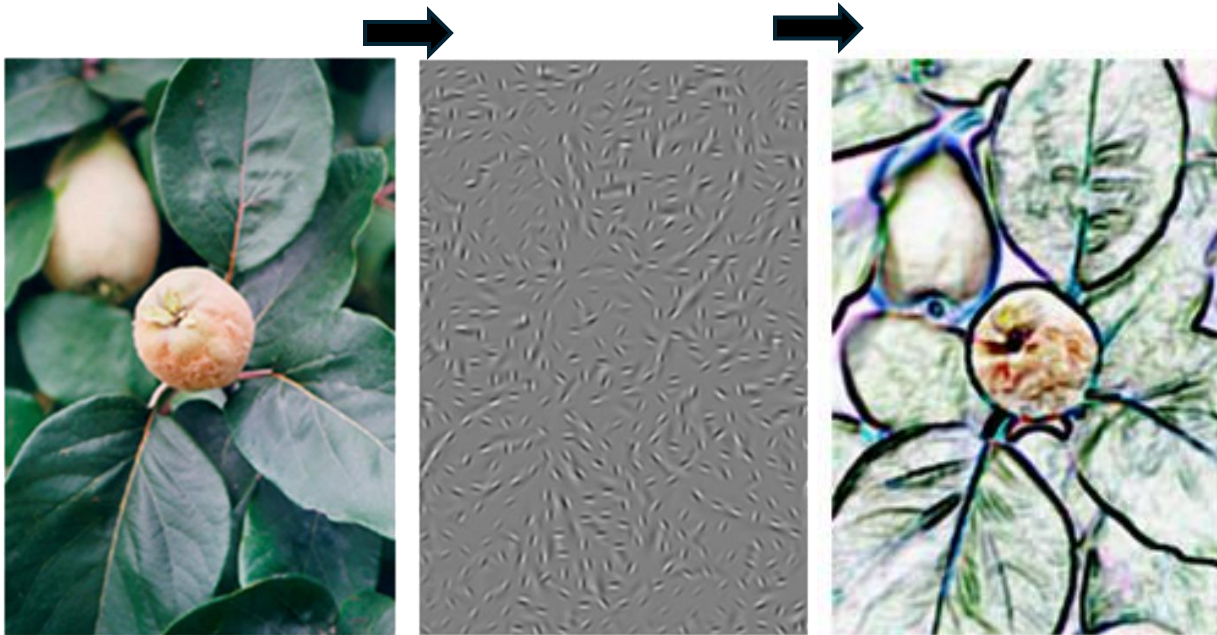

pontos lokalizáció

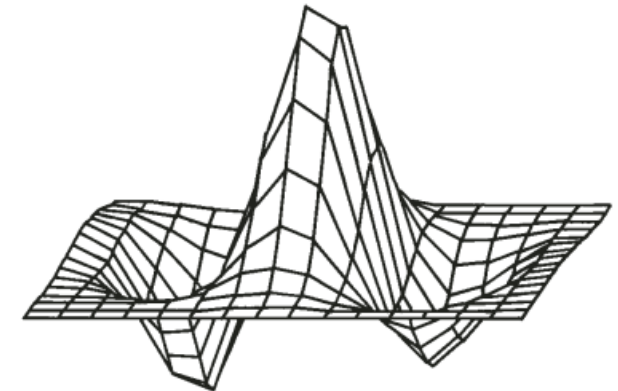

elég pontos
frekvencia
és lokalizáció

primér látókéreg (V1)

V1 receptív mező

Gábor függvény

Gábor Dénes

hozzájárulása a
pszichológia
tudományágához:

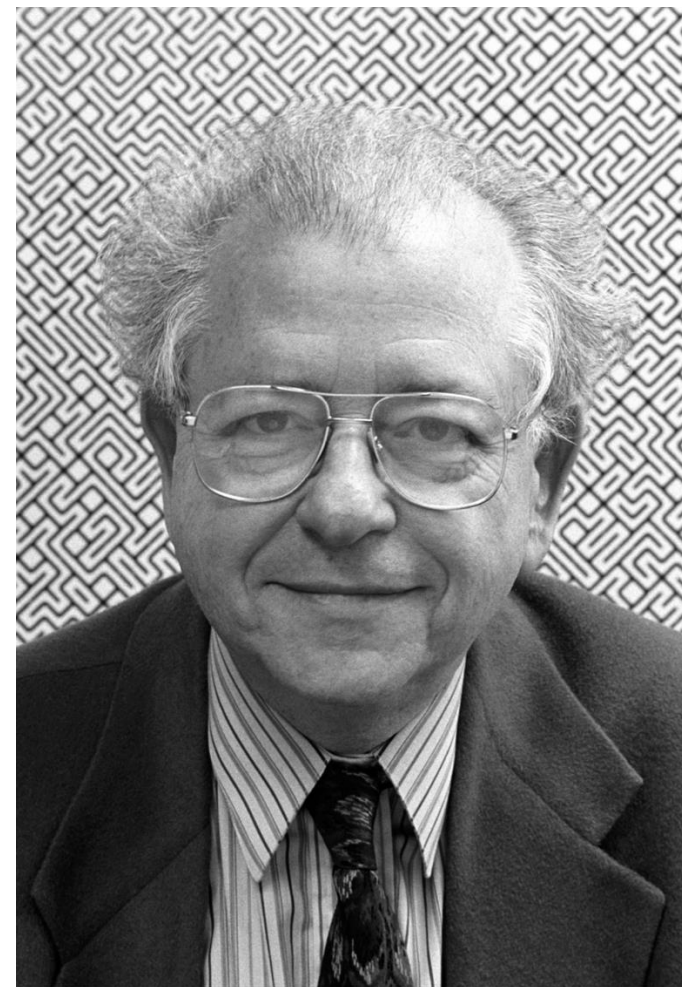
- Az észlelés nem passzív befogadás, hanem aktív információfeldolgozás
- Híd a fizika, információelmélet és a pszichológia között
- A látás alapjai
- A pszichofizika, a kognitív pszichológia és az idegtudomány modern szemlélete

Julesz Béla (1928 – 2003)

az MTA tiszteleti tagja 1983

MacArthur “géniusz” díj 1983

a kísérleti pszichológia és a mesterséges
intelligencia területén végzett munkájáért

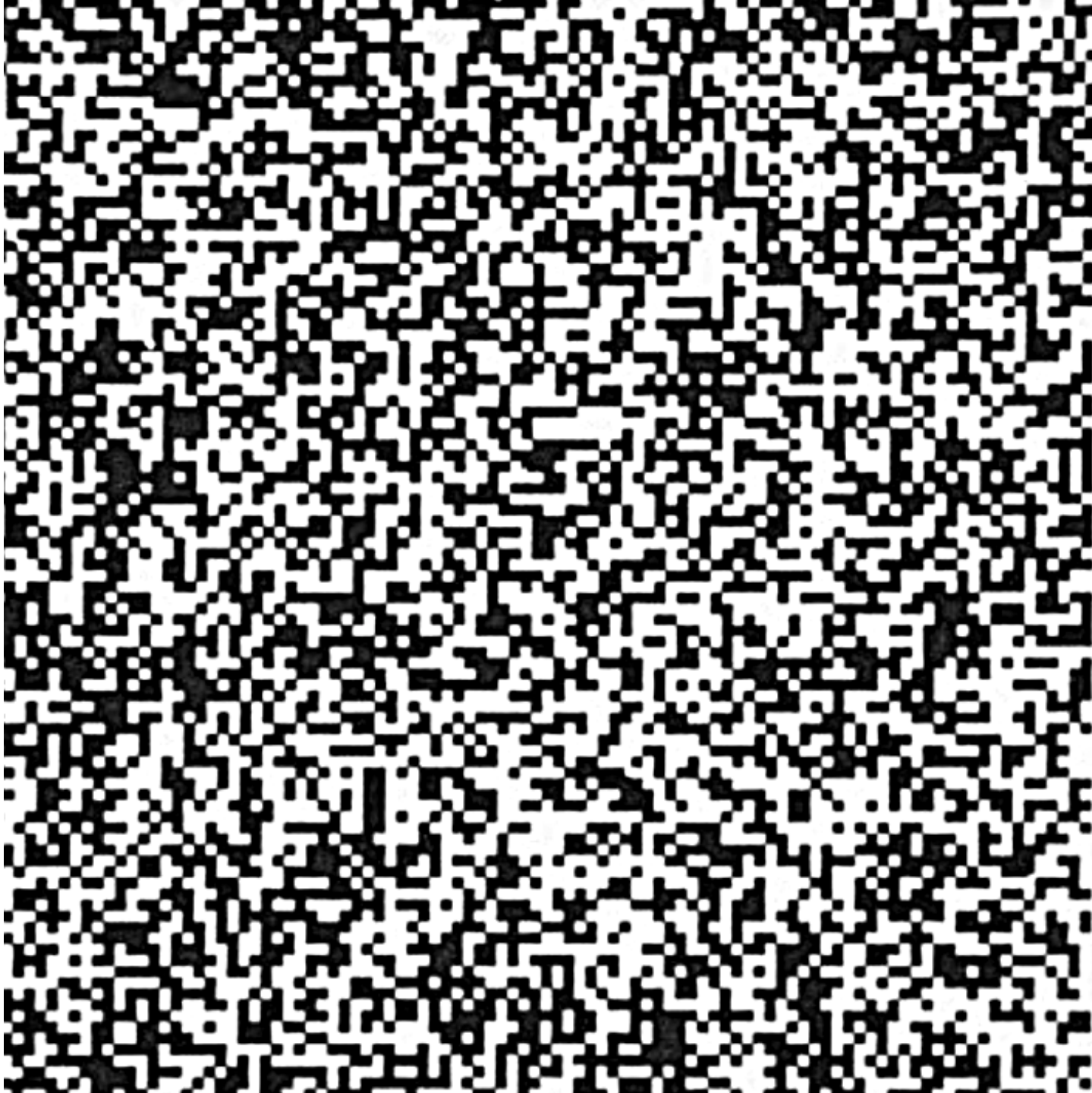
Julesz Béla

- Távközlési Kutatóintézet 1950 -1956
- AT&T Bell Laboratories 1956 - 1989
- Caltech 1977 – 1979, 1985 - 1988
- Rutgers University 1989 - 2003

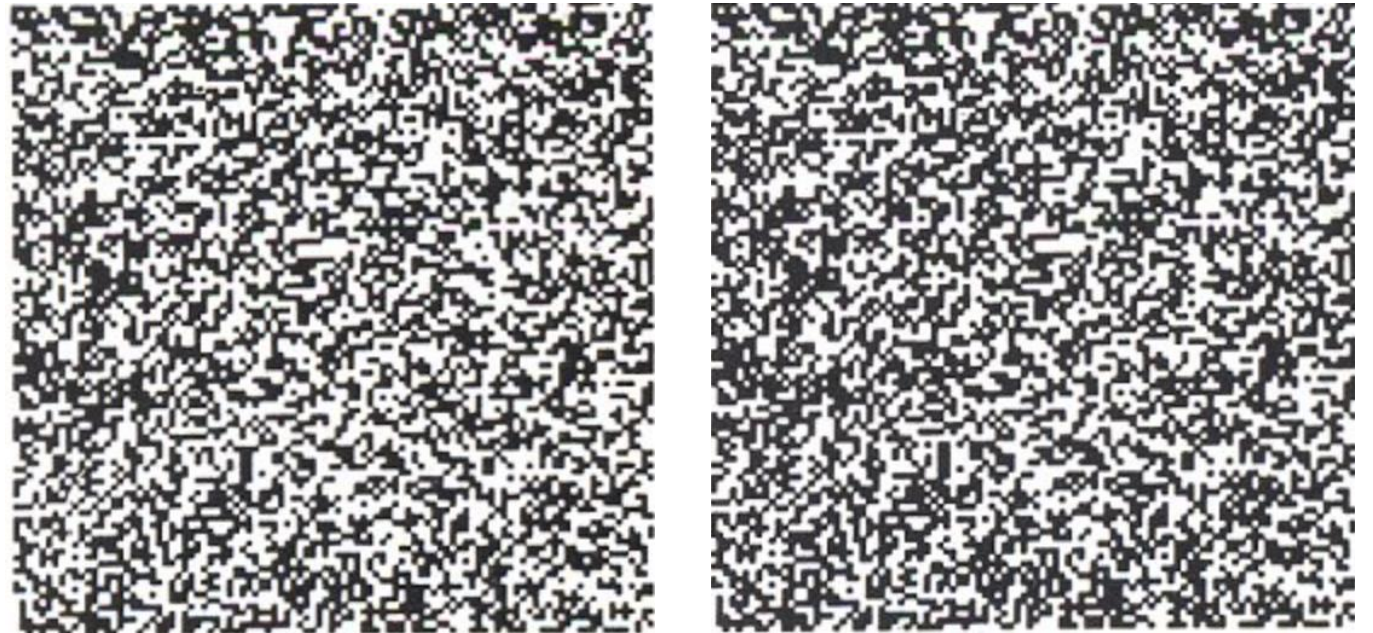
random pontok

- Bell Labs 1960
- random szám generator
- emberi látás

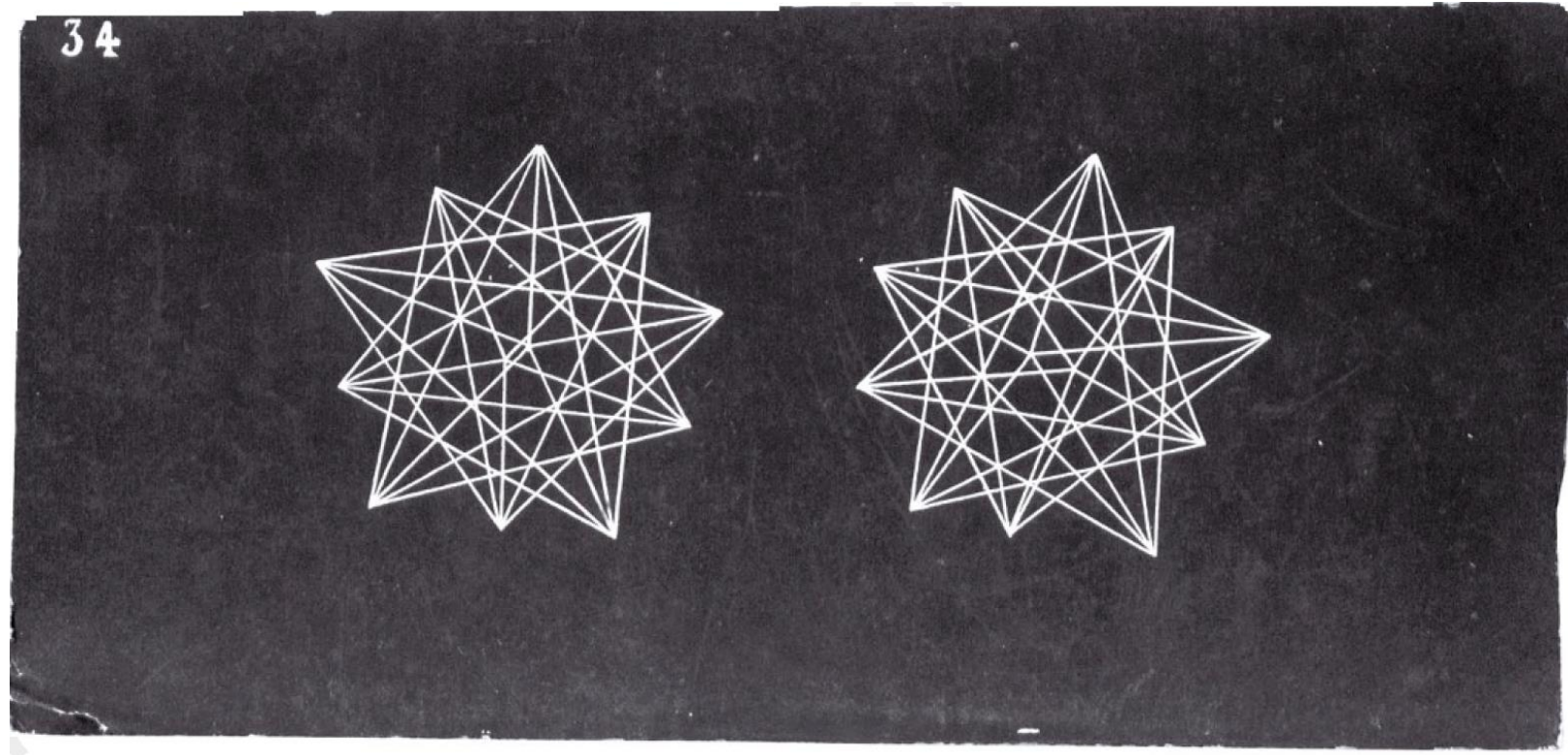
random pont sztereogram

- egyforma random minták
- apró rejtett módosítás
- 3D

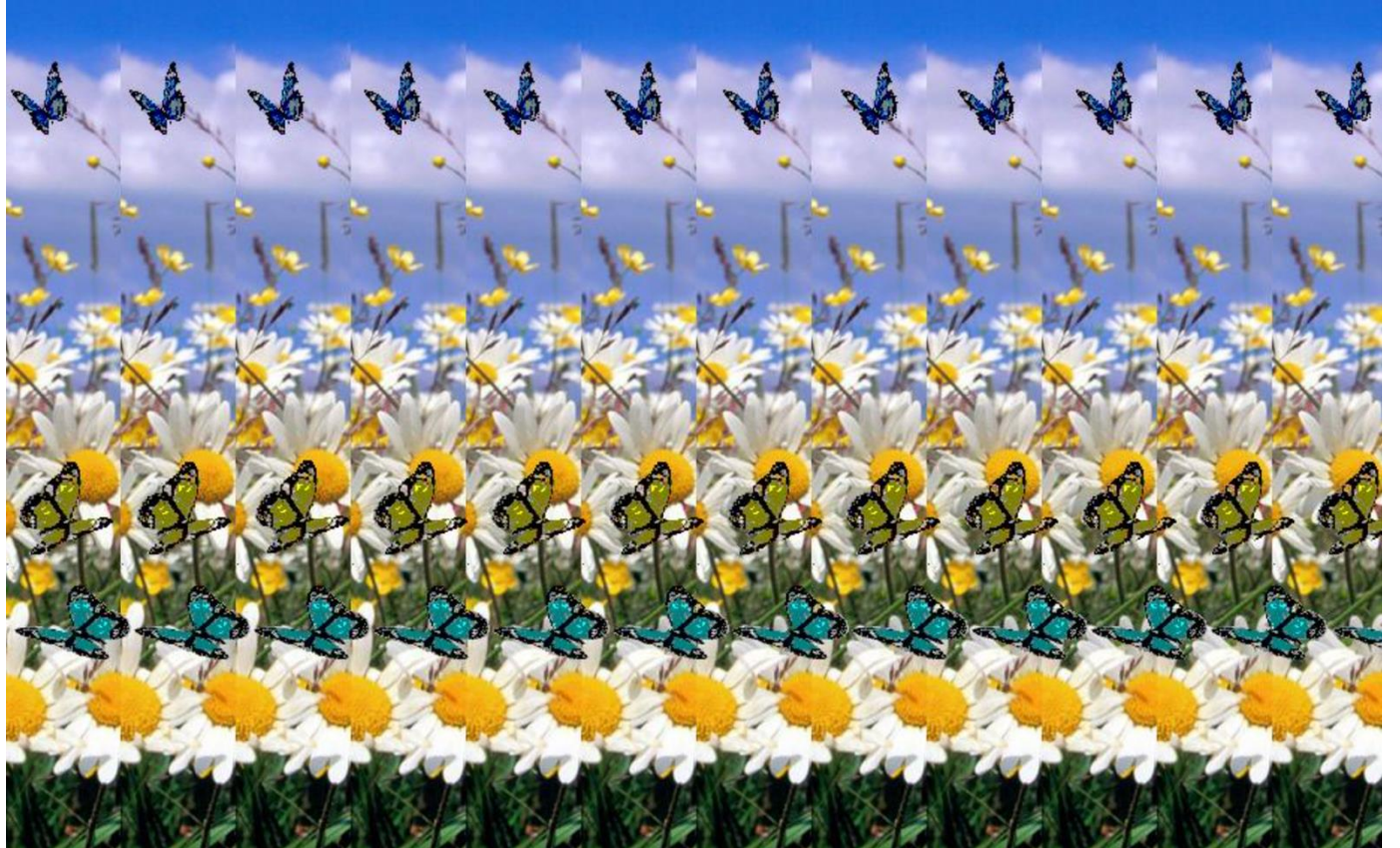
sztereogram

- 2D oktahedronok
- eltérő nézőpontból
- 3D

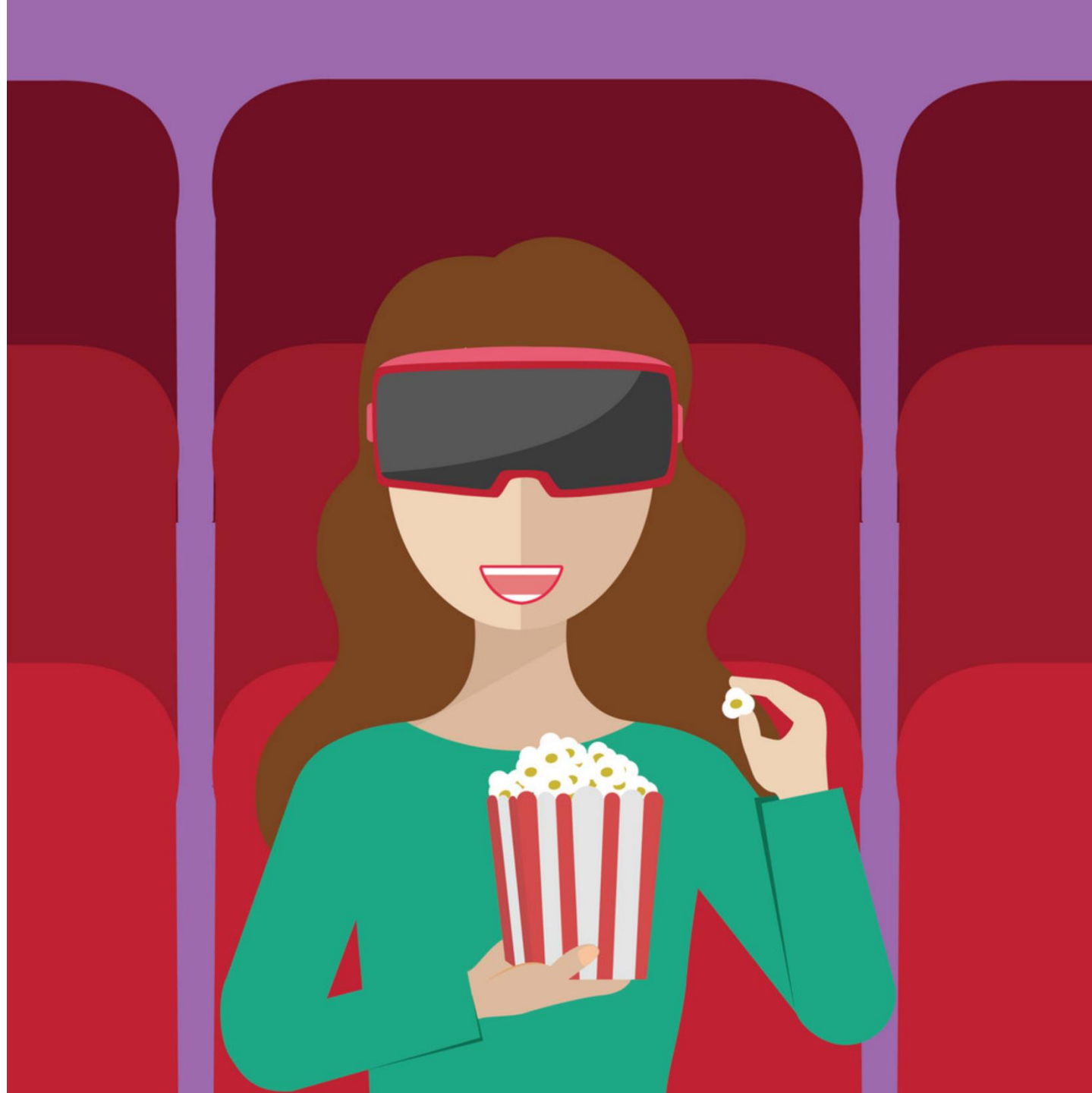

auto- sztereogram

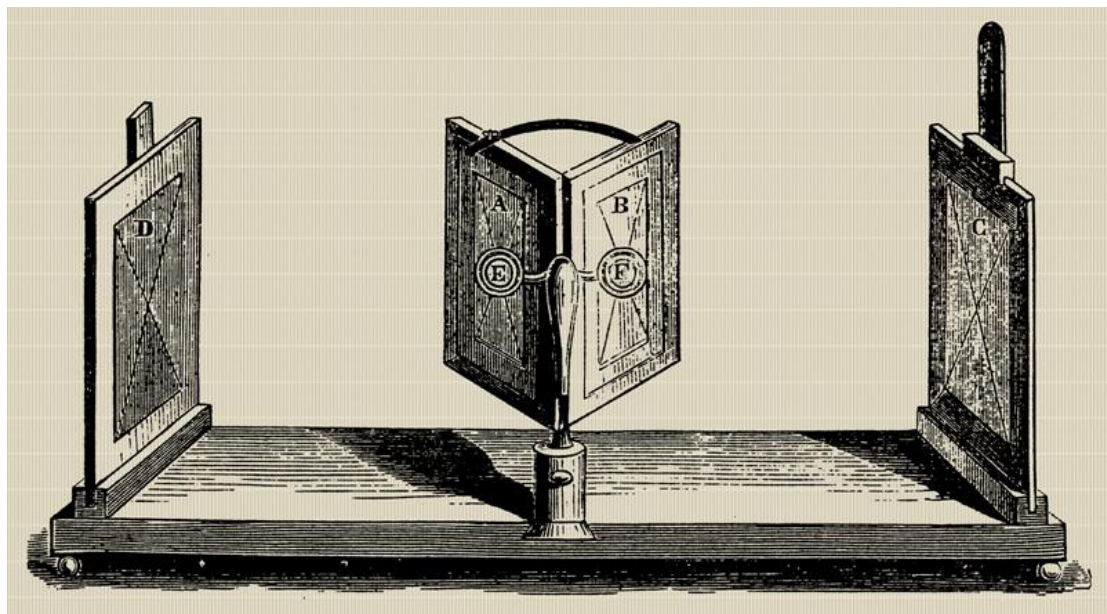
- Magic Eye
- ismétlődő minta
- 3D

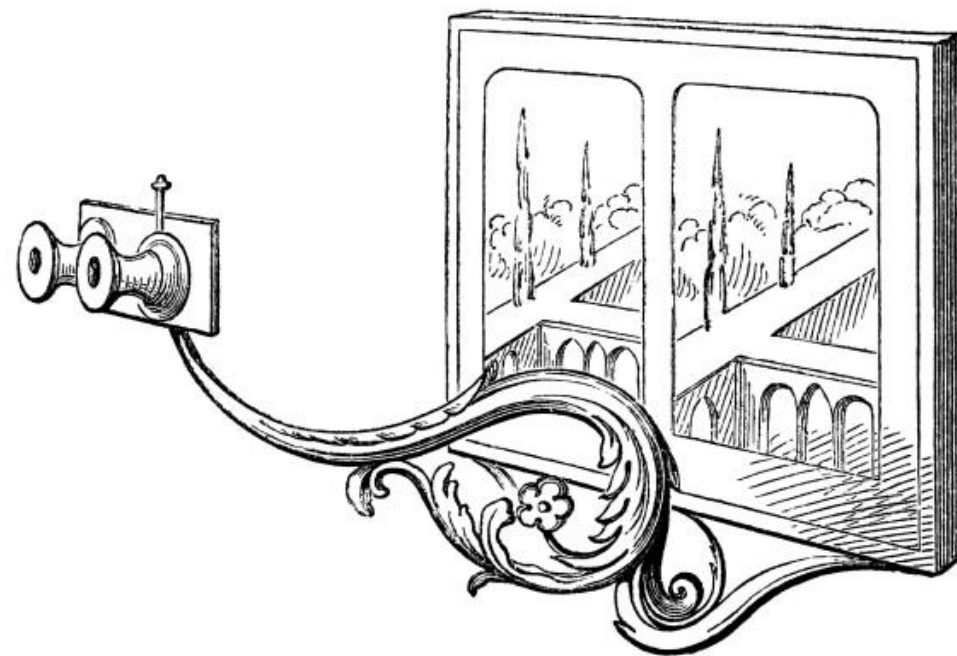
sztereoszkóp

sztereoszkóp

Sir Charles Wheatstone
tükrös sztereoszkóp 1838

Sir David Brewster
lencsés sztereoszkóp 1849

sztereolátás elméletek

Wheatstone

Monokuláris jegyek!!

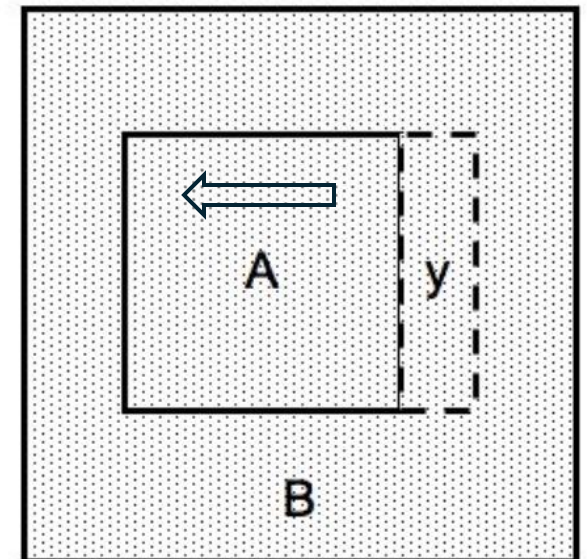
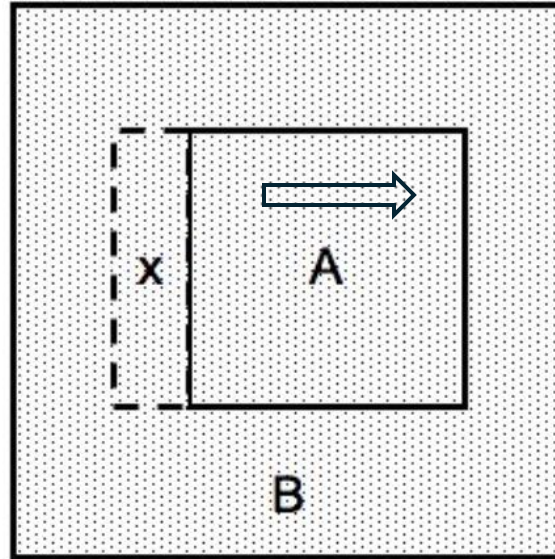
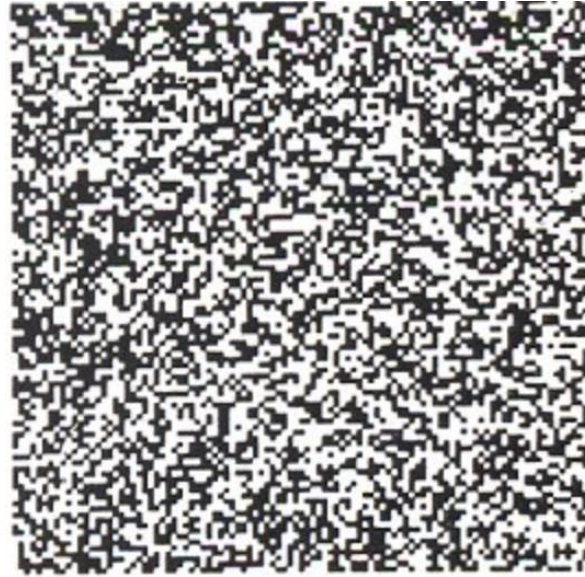
Perspektíva!!!

Brewster

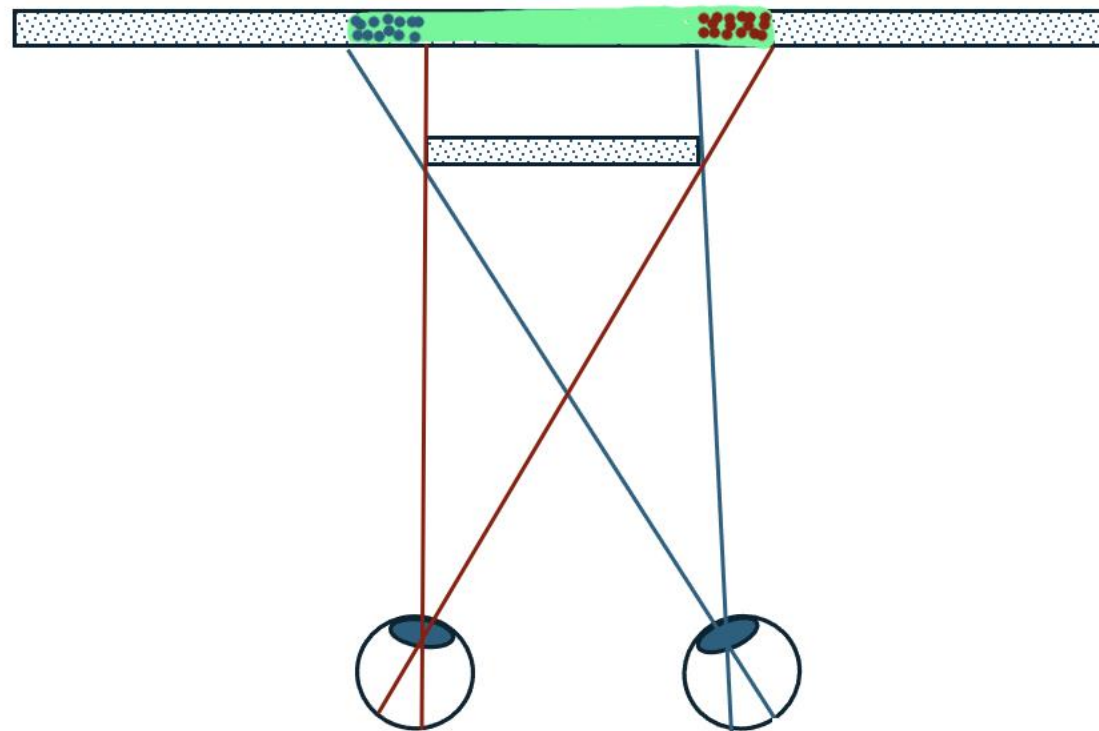
random pont sztereogram

- egyforma random minták
- apró rejtett módosítás
- 3D

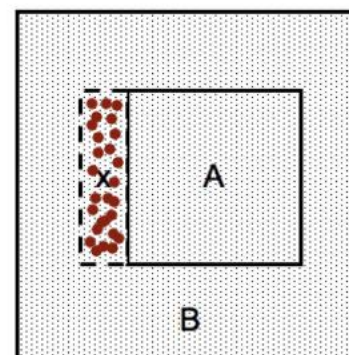

random pont sztereogram

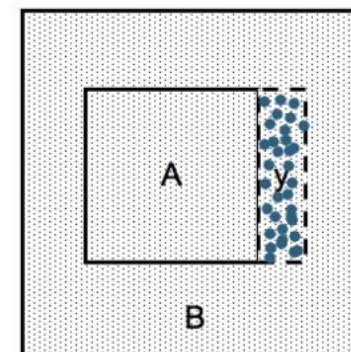
- egyforma random minták
- apró rejtett módosítás
- 3D

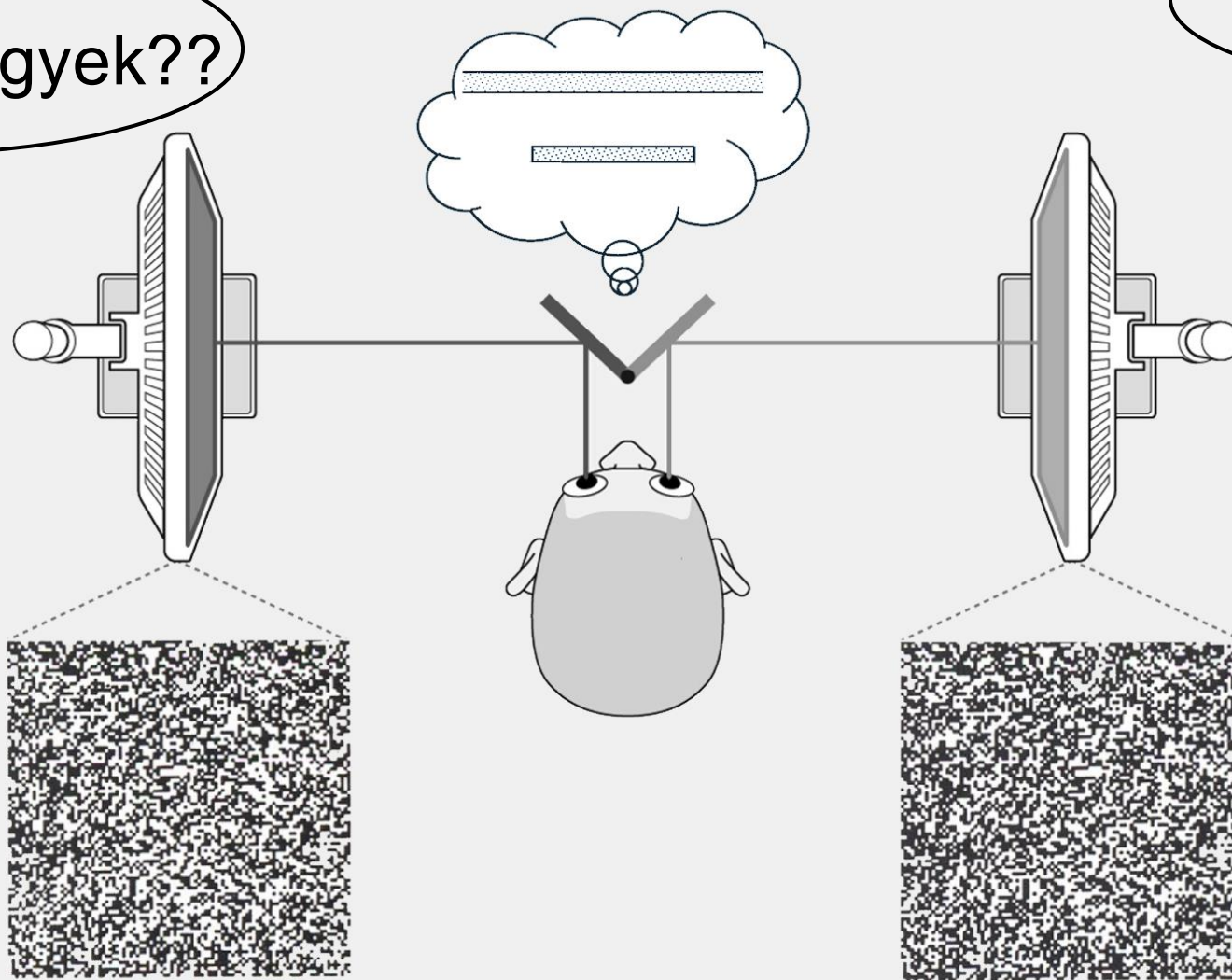
bal

jobb

Monokuláris jegyek??

Perspektíva?
?

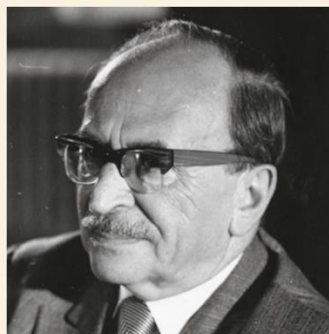
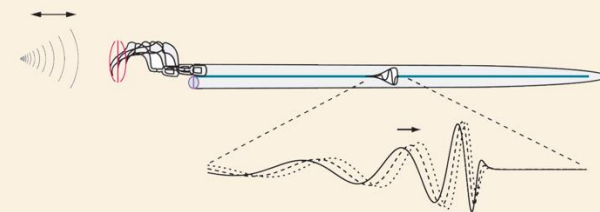
Julesz Béla

hozzájárulása a
pszichológia
tudományágához:

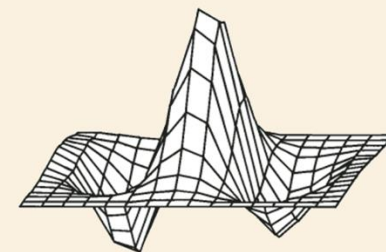
- A “véletlen”, mint kísérleti kontroll
- A hierarchikus vizuális feldolgozás első bizonyítékai
- Új módszertan: számítógépes vizuális szimuláció

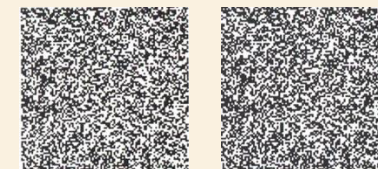
Békesy György (1899 – 1972)
az MTA tagja **1939**
Nobel-díj 1961

Gábor Dénes (1900 – 1979)
az MTA tiszteleti tagja **1964**
Nobel-díj 1971

Julesz Béla (1928 – 2003)
az MTA tiszteleti tagja **1983**
MacArthur “géniusz” díj 1983

Köszönöm a figyelmet!

MTA

